

Handläggare
Johanna Kleman
Telefon: 08-50825289**Till**
Kommunstyrelsen

Remiss av Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Kontorsutlåtande med hänvisning till kort remisstid

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr Ks 2026/663

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds till kommunstyrelsen som yttrande över remissen.

Sammanfattning av remissen

DEL 1 Uppdraget om tolkavgift

7.1 Utredningens utgångspunkter

Utgångspunkten för utredningen har varit att tydligt stärka incitamenten för den enskilde att lära sig svenska, översynen av vissa tolkfrågor syftar till att det integrationspolitiska målet ska återspeglas i användandet av tolk. Förslaget om att tolkavgift ska tas ut är kopplat till rätten till svenska för invandrare, SFI. Rätten att delta i utbildning i SFI gäller som längst i sex år. Utredningen föreslår därför att tolkavgift ska tas ut när en person har varit folkbokförd i Sverige i minst sex år. Tolkavgiften ska tas ut per ärende, oavsett vem som har initierat ärendet, avgiften ska vara 400 kronor. I frågan om barntolkning föreslår utredningen en ny lag om förbud mot barntolkning.

8.1 Samtliga myndigheter ska omfattas av skyldigheten att ta ut tolkavgift

Tolkavgift ska endast tas ut om en myndighet inom ramen för handläggningen av ett ärende har använt tolk med stöd av 13 § första stycket FL. Tolkavgift ska endast tas ut vid tolkning i talade språk. Den som till följd av bestående funktionsnedsättning saknar möjlighet att förvärva tillräckliga kunskaper i svenska för att klara sina myndighetskontakter utan tolk ska kunna ansöka om undantag från skyldigheten att betala tolkavgift. Ansökningar om undantag ska prövas av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

9 Hinder mot tolkavgift

Utredningen har identifierat ett flertal rättsliga hinder som bland annat grundar sig på bestämmelser i asylprocedurförordningen, brottsofferdirektivet och direktivet om rätt till tolkning och

översättning vid straffrättsliga förfaranden. Utredningen har i huvudsak bedömt att det av olika skäl inte är ändamålsenligt att ta ut en tolkavgift inom hälso- och sjukvården, tandvården, socialtjänsten och domstolarnas rättskipande verksamhet.

11 När ska tolkavgift tas ut?

Tolkavgift ska endast tas ut om en myndighet inom ramen för handläggningen av ett ärende har använt tolk med stöd av 13 § första stycket FL. Exempel på ärenden där tolkavgift kommer att tas ut:

- Försäkringskassans ärenden om aktivitetsersättning, förebyggande sjukpenning, merkostnadsersättning, närståendepenning, sjukersättning och sjukpenning
- Arbetsförmedlingens ärenden om arbetssökandes registrering i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten
- Kriminalvårdens ärenden om särskilda utslussningsåtgärder
- Polismyndighetens ärenden om avvisning av utlännningar som vistas i Sverige utan tillstånd
- Migrationsverkets ärenden om återkallelse av uppehållstillstånd
- Ärenden som handläggs av Statens servicecenter på uppdrag av andra myndigheter (exempelvis Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen).

12 När ska tolkavgift inte tas ut?

Exempel på ärenden där tolkavgift inte ska tas ut:

- när ärendet direkt rör barn
- när tolk använts inom socialtjänsten
- när tolk använts i ärenden och mål om tvångsvård, förvar eller uppsikt
- när minoritetsspråk använts

15 En ny lag omförordning om tolkavgift

Föreslagna bestämmelser ska meddelas i två nya författningar – lagen och förordningen om tolkavgift.

DEL 2 Uppdraget om förbud mot att använda barn som tolk

19 Barn som tolkar

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå hur ett förbud för myndigheter att använda barn som tolk bör utformas och samtidigt överväga om det finns situationer då det bör vara möjligt att göra undantag.

19.2 I vilka situationer tolkar barn?

I utredningen framgår att det tycks finnas en gemensam hållning inom det offentliga att barn inte ska användas som tolkar och i många fall finns interna riktlinjer och förbud mot barntolkning (avsnitt 4.4.4). Det är dock inte ovanligt att myndigheter samtidigt

öppnar upp för undantag, exempelvis vid enklare information, som att boka en tid eller uppge en adress.

19.7 En ny lag om förbud mot att använda ett barn som tolk

Många myndigheter har i sina interna riktlinjer förbjudit användandet av barn som tolkar oavsett situation medan andra tillåter undantag vid tolkning av enkel information (avsnitt 4.4.4). Att myndigheter hanterar frågan olika och öppnar upp för bedömningar i det enskilda fallet bidrar enligt utredningens mening till otydlighet och godtyckliga bedömningar. I syfte att i skapa enhetlighet och tydlighet kring frågan om barntolkning bedömer utredningen därför att det behövs en reglering som slår fast att ett barn inte ska användas som tolk.

Beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling, socialförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter

Sammanfattning av synpunkter

Förvaltningen anser att utredningens förslag om tolkavgift riskerar att främst drabba personer som redan tillhör en särskilt utsatt målgrupp. Personer som redan uttömt sex år av möjlighet till SFI samt Arbetsförmedlingens etableringsprogram och som fortsatt har ett tolkbehov, är en målgrupp som sannolikt inte heller har egen försörjning och är i behov av ekonomiskt bistånd i relativt hög utsträckning.

Användning av tolk i praktiken

För att tillgodose sig rätten till ekonomiskt bistånd förväntas alla andra möjliga alternativ till försörjning vara uttömda samt att den enskilde har gjort vad den kan för att komma närmre självförsörjning. Det innebär att kontakt med myndigheter så som Försäkringskassan, Skatteverket, Pensionsmyndigheten, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen är kravställd för rätten till ekonomiskt bistånd. Kontakterna är dessutom avgörande för att dessa personer ska kunna få rätt stöd mot självförsörjning, även om omfattningen kan variera på individnivå. Kontakt med Statens servicecenter är även vanligt förekommande för målgruppen.

Detta innebär ofta att flera ärenden skapas hos flera olika myndigheter vilket kan medföra många tolkavgifter för den enskilde. Socialnämndens erfarenhet är att många personer av de som inte har lärt sig svenska genom SFI eller andra språkutbildningar ofta har andra, outredda behov av stöd. Det kan handla om funktionsnedsättningar, diagnoser eller andra svårigheter som inte har utretts i hemlandet. För att få rätt hjälp krävs ofta långvarigt stöd och vägledning och det kan ta flera år innan det

finns en dokumenterad utredning om dessa behov. Förslaget riskerar att bli en förskjutning av kostnader, från en myndighet till en annan, när personer utan egen försörjning behöver ansöka om ekonomiskt bistånd för att kunna tillgodose behov av tolk hos andra aktörer.

Det framgår av utredningen att tolkavgiften kan leda till ett ökat behov av ekonomiskt bistånd, men att frågan om socialnämnden bör bevilja bistånd till tolkavgifter ska avgöras i rättstillämpningen. Ny rättstillämpning och praxis inom ramen för ekonomiskt bistånd kräver tid och flertalet prövningar. I väntan på sådan praxis kan frågan om skälig levnadsnivå tolkas olika av kommuner och handläggare. Det innebär risk att personer och familjer kan hamna i situationer där de inte beviljas bistånd till tolkavgifter, vilket leder till en ännu mer ansträngd ekonomisk situation. I dessa situationer finns risk att barn inte får sina behov tillgodosedda, till följd av den ekonomiskt utsatta situation som familjen befinner sig i.

Även personer som är i behov av skydd till följd av hot och våld i nära relation, hedersrelaterat våld samt prostitution och människohandel kan vara i behov av ekonomiskt bistånd i samband med att personen lämnar relationen/situationen. Denna målgrupp behöver ofta kontakt med andra myndigheter, särskilt Skatteverket, för att kunna tillgodogöra sig nödvändigt skydd. Att ändra folkbokföring samt ansöka om skyddade personuppgifter/folkbokföring är ofta avgörande delar av det skydd som krävs. Tolkavgiften riskerar att höja tröskeln till dessa skyddsåtgärder, när en person saknar egen försörjning och inte vill behöva få ytterligare avgifter.

Barn som tolkar

Att barn inte får användas som tolkar är bra, men ett förbud kräver att tillgången till professionella tolkar säkras. Förslaget om tolkavgifter riskerar däremot att motverka sitt syfte när det ställs i relation till förslaget om förbud mot barntolk. I en situation där personer utan egen försörjning, varje månad, får höga kostnader för tolkavgifter, ökar risken att föräldrar använder sina barn för att hjälpa till med tolkning i kontakt med myndigheter. Även om en myndighet inte använder barnet för tolkning, blir det i praktiken svårt att stoppa ett barn som tolkar på uppmaning av sin förälder. En annan risk är att barn blir uppmanade att föra föräldrars talan utan att föräldern är med i sammanhanget, för att minska dessa kostnader. Även om myndigheterna inte skulle acceptera en sådan lösning och informera om att föräldern behöver företräda ärendet, kan situationen vara betungande ansvar nog för ett barn.

Det kan bli svårt i praktiken att bedöma vad som krävs för att kunna göra undantag kring förbud mot barntolkning. Akuta ansökningar av ekonomiskt bistånd inkommer dagligen i flera ärenden hos en

försörjningsstödenhet. I en situation där en förälder ansöker om ekonomiskt bistånd för mat, där det framgår att familjen inte har mat hemma och inte har ätit kan socialtjänsten hamna i ett läge där tolkning av barnet är nödvändig för att undvika att nödsituation uppstår. Särskilt i fall där det är svårt att få tolk på aktuellt språk med kort varsel. Det är otydligt i utredningen hur dessa bedömningar ska göras och vad som definieras som en nödsituation. Dessa barn riskerar att fortsatt behöva bära ansvaret för tolkning i mycket svåra och komplexa situationer.

Ställningstaganden

Mot bakgrund av ovan *avstyrker socialförvaltningen* utredningens förslag om införande av tolkavgift och förbud mot barntolkning. I det fall förslaget antas *instämmer förvaltningen* i undantagen där utredningen har bedömt att det föreligger rättsliga eller andra hinder för att ta ut en tolkavgift. *Förvaltningen anser* därtill att ärenden inom Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Polismyndigheten, Migrationsverket samt ärenden som handläggs av Statens servicecenter på uppdrag av andra myndigheter bör omfattas av undantaget. I relation till förslaget om tolkavgift *avstyrker förvaltningen* även den del som rör förbud mot barntolkning.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Betänkande av Utredningen om tolkavgifter och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2026-07-16
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2026-07-16